

Työpajojen yhteenveto ja analyysi

Lasten ja nuorten kuulemisen ja osallistumisen vahvistaminen ministeriöiden toiminnassa

ELINA STENVALL, JOHANNA VIRTANEN JA SANNA KARLSSON

Euroopan unionin yhteisrahoittama

EUROOPAN UNIONI

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Euroopan neuvoston yhteisrahoittama ja toteuttama

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

SOS
LAPSIKYLÄ

Hankkeen perustiedot

- ❖ Hankkeen tarkoituksena oli:
 - Toteuttaa kuulemis- ja osallistumistoimenpiteitä, sekä kuvata ne ja raportoida niistä
 - Koota case-esimerkkejä ja hyviä käytäntöjä sekä materiaalipaketti
 - Suunnitella haaste- ja viestintäkampanja sekä tuottaa kampanjamateriaaleja
- ❖ Toteutettiin helmi-lokakuun 2022 aikana
- ❖ SOS-Lapsikylän työryhmä: Elina Stenvall, Johanna Virtanen ja Sanna Karlsson

Hankkeen suunnitelma

- ❖ Kuusi työpajaa (mukana erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja nuoret)
- ❖ Kahden koulun tai varhaiskasvatusyksikön kanssa työskentely
- ❖ Kahden digiraadin toteuttaminen
- ❖ Chat-alustojen hyödyntäminen
- ❖ Toteuttamassa laaja joukko kumppaneita: muun muassa SOS-Kehittäjänuoret ja SOS-Lapsikylän ehkäisevä toiminta
- ❖ Huomioidaan monenlaisten lasten ja nuorten tavoittaminen sekä erikieliset lapset ja nuoret (ruotsi, saame, romani, viittomakieli)

Hankkeen eteneminen

- ❖ Toteutettiin 6 työpajaa, kyselyä tai tilaisuutta, joihin osallistui yhteensä 37 lasta ja nuorta
 - Saamenkieliset
 - Ruotsinkieliset
 - SOS-Kehittäjänuoret (lastensuojelu)
 - Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt
 - Kaikille avoin verkkotyöpaja
- ❖ Luotiin kaksi Digiraatia
 - Osallistumista Digiraatiin ei markkinoitu, sillä Digiraadin kehittäminen oli kesken ja esimerkiksi kirjautuminen oli osoittautunut hankalaksi. Osallistuminen raateihin jäi vähäiseksi, koska markkinointia ei tehty.
- ❖ Yhteistyössä Lapsiasiavaltuutetun toimiston kanssa luotiin kysymyksiä romanitaustaisille lapsille, joita kerättiin heidän selvityksensä yhteydessä. Raportti julkaistaan keväällä 2023 ja löytyy lapsiasiavaltuutetun toimiston sivuilta. Viittomakielisten lasten ja nuorten näkemyksiä keräsi väitöskirjatutkija. Näillä tavoitettiin 26 lasta ja nuorta.
- ❖ Alle kouluikäisten lasten kanssa työskentelyyn luotiin ammattilaisille työpajamateriaalia esikouluryhmässä käytettäväksi
 - Materiaali luotiin yhdessä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa ja vaikka käyttökokemuksia ei lapsilta saatu, on materiaali käytettävissä.

Käsitellyt teemat

Teemojen valinta tehtiin yhdessä nuorten kanssa

Nuoret osallistuivat työpajaan, jossa heille esiteltiin Demokratiaohjelma

Nuoret valitsivat ohjelmasta heille merkittävimmät teemat

Teemat olivat: äänestäminen, uudet menetelmät kuulemiseen sekä tiedon saatavuus ja ymmärrettävyys

Nämä teemat operationalisoitiin lapsille sopivaan muotoon ja niiden ympärille koottiin työpajamateriaalit

Materiaalit muokattiin alle kouluikäisille sopiviksi sekä käännettiin ruotsiksi

Viittomakielisille lapsille ja nuorille tarkoitettua materiaalia muokattiin vastaamaan viittomakielisten tarpeita esimerkiksi käytettyjen käsitteiden osalta

Työn eteneminen

- ❖ Työn toteuttamista edistettiin ottamalla suoraan yhteyttä kouluihin, järjestöihin ja muihin toimijoihin sähköpostilla ja kysymällä yhteistyön mahdollisuutta
 - Tarjottiin työpajan järjestämistä, joko molemmista teemoista tai vain toisesta
 - Vetäjänä joko hankkeen asiantuntija(t) tai sitten sen sai toteuttaa itse
 - Lähi- tai etätoteutuksena
- ❖ Sähköposteihin saatujen vastausten perusteella löydettiin myös muita tapoja toteutukselle:
 - Liittyminen muiden toteuttamiin kyselyihin ja tutkimuksiin. Näin tehtiin esim. romanien ja viittomakielisten kohdalla
 - Osallistuminen keskusteluun verkossa. Tämä toteutui sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen kohdalla

Lasten tavoittaminen

- ❖ Hankkeessa oli painopisteenä tavoittaa erityisesti haavoittuvassa haavoittuvat ryhmät, kuten seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, maahanmuuttajat, lastensuojelun asiakkaat tai kielivähemmistöt, joita on usein lukumääräisesti vähän
- ❖ Nämä kohderyhmät tavoitettiin hyvin.
- ❖ Lasten lukumääräisesti laajempaan tavoittamiseen haluttiin hyödyntää SOS-Lapsikylän Apuu-chattia ja kehitteillä olevaa Digiraatia:
 - Tavoitteena oli ohjata Apuu-chatin kävijöitä osallistumaan Digiraatiin. Samaan aikaan käynnissä olevan Digiraadin kehittämishankkeessa kuitenkin huomattiin, että kirjautuminen oli haastavaa kohderyhmään kuuluville lapsille, joten tästä ohjauksesta luovuttiin.
 - Laajempi lasten tavoittaminen olisi voitu toteuttaa esimerkiksi kyselyllä, mutta toimivan kyselyn toteuttaminen ei ollut aikataulun puitteissa mahdollista. Samaan aikaan oltiin kuitenkin tavoitettu ne kohderyhmät, jotka olivat työskentelyn näkökulmasta keskeisiä.

Apuu-chat ja lasten tavoittaminen

- ❖ Esimerkkinä chat-alustan mahdollisuuksista tavoittaa laajoja joukkoja lapsia kuvataan Apuu-chatin mahdollisuuksia lasten tavoittamisessa Apuu-chatissa on käyty 7–15-vuotiaiden lasten kanssa yli 20 000 keskustelua vuonna 2022 (luku 08/2022).
- ❖ Jos lapsi etenee botin mukaisesti keskustelun jälkeen antamaan palautetta eikä vain poistu selaimelta on mahdollista jakaa linkki esimerkiksi erilaisiin kyselyihin tai vaikkapa Digiraatiin.
- ❖ Touko-kesäkuussa 2022 keskustelun ja palautteen jälkeen oli esimerkiksi linkki kyselyyn "Mistä saat apua netissä?", johon vastattiin 420 kertaa.
- ❖ Apuu-chatin avulla on mahdollisuus tavoittaa laaja joukko lapsia ja nuoria.

Yksilökohtainen ja yhteisöön keskittyvä työskentely

- ❖ Hankkeessa pohdittiin yksilökohtaisen ja yhteisöön keskittyvän työskentelyn eroja
- ❖ Lasten ja nuorten kanssa työskentely voi olla yksilökohtaista tai kohdistua yhteisöön. Työskentelyyn voidaan siis pyytää mukaan lapsia ja nuoria yksilöinä tai pyyntö voidaan kohdistaa johonkin tiettyyn yhteisöön, kuten esimerkiksi kielivähemmistöön.
- ❖ Yksilöön keskittyvä työskentely sopii silloin, jos teeman käsittely ei vaadi jotain tiettyä näkökulmaa tai taustaa.
 - Voidaan kutsua mukaan monenlaisia taustoja omaavia lapsia
 - Tässä työskentelyssä etuna on saada monenlaisten lasten näkemyksiä esiin
 - Heikkoutena se, että mukaan saattaa valikoitua lapsia, jotka ovat muutenkin aktiivisia
- ❖ Yhteisöön keskittyvä työskentely sopii silloin, jos tavoitteena on saada esiin tiettyyn ryhmään lukeutuvien lasten ja nuorten näkökulmia.
 - Lapsia kutsutaan mukaan ryhmänsä edustajina tai kokonaisina ryhminä
 - Tässä työskentelyssä etuna on saada esiin tiettyyn ryhmään kiinnittyviä näkökulmia
 - Heikkoutena se, että kaikki lapset eivät halua olla tietyn ryhmän "edustajia"

Analyysi ja pohdinta lasten ja
nuorten kuulemisen vahvistamiseksi

Analyysi työskentelystä

- ❖ Tehdyt kokeilut tekivät näkyväksi, että on monenlaisia tapoja tavoittaa lapsia ja nuoria sekä työskennellä heidän kanssaan.
- ❖ Etenkin silloin, jos tavoitteena on työskennellä haavoittuvassa asemassa olevien lasten kanssa ja saavuttaa heidän näkemyksiään, on tarpeen kiinnittää huomiota lapsille mielekkään työskentelytavan löytämiseen ja toteuttamiseen.
- ❖ Tässä koonnissa esitetyt toteutustavat soveltuvat sellaisinaan käytettäviksi haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten tavoittamiseksi.
- ❖ Määrällisesti laajojen joukkojen tavoittamisessa hyvä väline on kysely, jonka jakaminen esimerkiksi chattien kautta on mahdollista. Tällaisessa työskentelyssä voi hyödyntää esimerkiksi kansallisessa lapsistrategiassa käytettyjä kyselypohjia.

Toimintaohjeet turvallisemman tilan luomiseksi

HUOM! Keskeistä lasten ja nuorten kanssa työskennellessä!

- ❖ Käydään yhteiset säännöt aina työpajan aluksi läpi, vaikka tiedettäisiin, että ne ovat tuttuja kaikille
 - Auttaa suuntaamaan työskentelyä kohti dialogisuutta ja sensitiivisyyttä
- ❖ Aikuinen on vastuussa siitä, että tila on turvallinen kaikille
 - Aikuinen auttaa tarvittaessa osallistujia sensitiivisen kohtelun ja kielenkäytön kanssa
 - Aikuinen huomioi ja kannustaa tasapuolisesti
 - Aikuinen on valmis oppimaan ja korjaamaan esimerkiksi käyttämäänsä kieltä ja ohjaa muita samaan
- ❖ Osallistujat eivät avaa kameroita verkossa tapahtuvassa työpajassa, jollei se ole jostain erityisestä syystä ehdottoman tarpeellista
- ❖ Osallistujat voivat valita, mitä kertovat itsestään toisille vai kertovatko mitään

Lasten kanssa työskentelyä tulee pohtia eri näkökulmista

- ❖ Mitä varten kuuleminen järjestetään?
- ❖ Onko tarve kuulla lapsia suoraan vai voiko tietoa kerätä muualta?
- ❖ Millä eri tavoilla annetaan palautetta?
- ❖ Mitkä ovat osallistujien palkitsemisen perusteet ja mahdollisuudet?
- ❖ Käytännön työssä:
 - Pidä ohjeet ja pyynnöt selkeinä ja yksinkertaisina
 - Sopeuta oma toiminta lasten kanssa samanlaiseksi
 - Pyydä apua ja tukea kuulemisten järjestämiseen

Lasten ja
nuorten
näkemysten
kuuleminen
vaatii
rakenteen 1/2

Systemaattisesti lapsia ja nuoria tavoitetaan heidän näkökulmastaan koulun ja helpon digitaalisen sovelluksen avulla

Osallistumismahdollisuuksien jakamisen kanavat monipuoliksi (ml. lehdet, ilmoitustaulut, some)

Keskitetty sivusto tiedon kokoamiseksi (esimerkiksi Demokratia.fi -sivuston kehittäminen)

Lasten ja nuorten näkemysten kuuleminen vaatii rakenteen 2/2

Osaamiskeskusrakenteen kehittäminen kansallisesti kokoavan instituution suuntaan voisi parantaa lasten ja nuorten näkökulmien keräämistä.

Selvittää mahdollisuutta luoda ”pooli” aikuisista fasilitaattoreista, jonka jäsenet voisi tarvittaessa järjestää kuulemisen

Koulujen ja oppilaitosten (ml. päiväkotien) roolin kehittäminen. Lasten ja nuorten kuuleminen osaksi opetussuunnitelmaa (vrt. Yrityskylä). Selvittää mahdollisuutta luoda lasten ja nuorten ”pooli”, jonka jäsenet voisivat tarvittaessa osallistua

Erityisryhmien tavoittamisen rakenne luotava yhteistyössä näiden ryhmien kanssa.

On huomioitava ryhmien koko. Jos erityisryhmä koostuu vain muutamista lapsista ja nuorista, heitä saattaa tavoitella moni taho. Tällöin vaarana on väsyminen yhteydenottoihin sekä monen tasoisten asioiden sekoittuminen.

Yhteenvedot työpajoista

DEMOKRATIAOHJELMAN TUEKSI

Yhteenveto kaikkien työpajojen tuloksista: Demokratiaohjelma

Äänestäminen:

- ❖ Tarvitaan monenlaista tietoa, että henkilö voi päättää haluaako äänestää ja ketä äänestää.
- ❖ Lapset ja nuoret ottavat esimerkkiä aikuisista ja saavat tietoa heiltä
- ❖ On hyvä, että äänioikeus on aikuisilla, koska heillä on riittävästi tietoa. Mutta kaikkien on tärkeää saada äänensä kuuluviin
- ❖ Lasten tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin, mitä vanhempi lapsi sitä enemmän.
- ❖ Romanilapset ja –nuoret erityisen epävarmoja omasta halustaan äänestää

Demokratia:

- ❖ On hyvä asia, että asioista päätetään yhdessä. Se tuntuu turvalliselta ja oikeudenmukaiselta. Edustuksellisuus voidaan kokea myös vieraaksi (esim. viittomakieliset ja romanit)
- ❖ Meillä on monet asiat hyvin demokratian vuoksi verrattuna muihin maihin
- ❖ Lapsilla ja nuorilla on monia mahdollisuuksia tulla kuulluksi ja vaikuttaa ja täytyy huolehtia, että nämä säilyvät
- ❖ Kaikki, myös vähemmistöt, täytyy ottaa osallisiksi ja huomioida päätöksenteossa.

Yhteenveto kaikkien työpajojen tuloksista: Lasten ja nuorten kuuleminen ja osallistuminen

Mikä innostaa osallistumaan?

- ❖ Se, että saa aikaan konkreettisia muutoksia ja tulee kuulluksi
- ❖ Itseä kiinnostava tai tärkeä aihe
- ❖ Tarjoilut tai palkkio
- ❖ Selkeästi esitetty asia ja se, että saa riittävästi tietoa
- ❖ Kun voi luottaa, siihen että osallistuminen on turvallista ja että toimitaan sensitiivisesti ja oikeudenmukaisesti kaikkia osallistujia kohtaan

Mistä lapsia ja nuoria tavoittaa?

- ❖ Heidän omasta elämänpiiristä eli kotikaupungista, koulusta, harrastuksista, nuorisotilalta
- ❖ Netistä: Discord, TikTok, YouTube
- ❖ Tärkeää huomioida eri kielet

Miten lapset ja nuoret haluavat kuulla asian etenemisestä?

- ❖ Sovelluksesta tai nettisivulta
- ❖ Tuttu aikuinen voi välittää tietoa (esim. opettaja, ohjaaja, vanhemmat)

Yhteenveto: Työskentelyyn osallistuneet lapset ja nuoret

- ❖ Yleinen avoin verkkotyöpaja: 3 lasta (11–12-vuotiaita)
- ❖ Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöille suunnattu työpaja: 6 nuorta, ikää ei kysytty
- ❖ SOS-Kehittäjänuorten työpaja: 5 nuorta (13–16-vuotiaita)
- ❖ Lastensuojelun asiakkaiden työpaja: 3 lasta ja nuorta (13–15-vuotiaita)
- ❖ Ruotsinkielisten lasten ja nuorten työpaja: 4 lasta ja nuorta (9–13-vuotiaita)
- ❖ Saamenkielisten työpaja: 5 alakouluikäistä lasta ja 5 yläkouluikäistä lasta
- ❖ Viittomakielisten kanssa työskentely: 8 kuuroa tai huonokuuloista 13–17-vuotiasta sekä kolme kuulevaa viittomakielistä 8–17-vuotiasta
- ❖ Romanitaustaisten lasten ja nuorten näkemyksiä: 18 lasta ja nuorta (11–17-vuotiaita)
- ❖ Maahanmuuttajataustaisten kanssa työskentely: 2 alakouluikäistä ja 1 esikouluikäinen

Yksittäiset työpajat
– koonti lasten ja nuorten näkökulmista

Koonti lasten ja nuorten näkökulmista (yleinen työpaja)

Ajatuksia demokratiasta

- ❖ Vaalit, vaikuttaminen ja äänestäminen (kaikki äänestäisivät, se tuntuu luontevalta ja ovat ajatelleen asiaa)
- ❖ Puhuttiin myös demokratian synnystä ja Antiikin Kreikasta (oli käsitelty koulussa)
- ❖ Mitä sisimmässään tarkoittaa? Pitää asettaa joku raja esim. kuka saa äänestää, jotta ei oltaisi tilanteessa, jossa ”kaksivuotiaatkin saa äänestää”, demokratiaa ei saa kehittää liikaa, jottei se ala kääntyä itseään vastaan

Ajatuksia osallistumisesta

- ❖ Mistä voisi saada tietoa, mistä tavoittaa lapsia?
- ❖ Digitaalinen alusta toteutuisi
- ❖ Tubettajat ja TikTok (some), myös omille kavereille esim. oman SnapChatin tai TikTokin avulla
- ❖ Lasten Uutiset, YleMix, koulujen kautta

Mikä innostaa osallistumaan, mistä tietoa etenemisestä?

- ❖ Kun saa vaikuttaa isosti ja asiat päätyvät oikeasti johonkin, ne otetaan vakavasti ja viedään eteenpäin
- ❖ Viestin sävy ja tyyli, ei liian innostunut
- ❖ Jos on olemassa oleva nettisivu, niin viesti, jossa linkki
- ❖ Lehtipalsta, jossa kerrotaan etenemisestä
- ❖ Väliaikatietoja, oma vastuu seurata asiaa

Koonti lasten ja nuorten näkökulmista (seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt)

Ajatuksia demokratiasta

- ❖ Äänestamisestä: Tarvitsee lisää tietoa esim. ehdokkaista, että voi päättää haluaako äänestää. Aikuisten esimerkki ja opastus tärkeää. Vaihtoehtoja on liikaa.
- ❖ Kokemus siitä, että asiat on hyvin ja luottamus päättäjiin kohdillaan, eikä koe tarvetta äänestää.
- ❖ Demokratiasta: hyvä asia, tärkeää. Toivottavasti niihinkin maihin tulisi demokratia, joissa ei vielä ole. Ei ole reilua, jos yksi/vähän ihmisiä päättää.
- ❖ Demokratia tuntuu hyvältä, koska se on meille tuttua. Toisaalta asia ei kiinnosta, niin pitkään kun asiat on hyvin esim. ei tarvitse pelätä liikkussa ulkona. Vähemmistöt täytyy huomioida päätöksenteossa.

Ajatuksia osallistumisesta

- ❖ Netistä tavoittaa lapset ja nuoret, Discord ja TikTok, koulusta myös
- ❖ Kiinnostavat ja tärkeät aiheet, ei pitkiä kyselyitä. Asiat esitetään selkeästi. Omat kasvuolosuhteet voi innostaa vaikuttamaan, jotta asiat muuttuisivat, mutta silloin tarvitaan tietoa, kuinka vaikuttaminen tapahtuu.
- ❖ Osallistumisen voi estää, jos ei luota muihin ja pelkää tulevansa kiusatuksi mielipiteensä vuoksi tai jos ei ole riittävästi tietoa aiheesta.
- ❖ On tärkeää, ettei oleteta sukupuolta tai seksuaalisuutta. Käytetään henkilön ilmoittamaa nimeä. Kun puhutaan, täytyy huomioida, että kaikenlaiset ihmiset kuulevat ja täytyy olla valmis kuuntelemaan ja muuttamaan omaa toimintaa, jos esim. sanoo jotain loukkaavaa.

Koonti lasten ja nuorten näkökulmista (lastensuojelu)

Ajatuksia demokratiasta

- ❖ On tärkeää saada tietoa ja että on sananvapaus
- ❖ On hyvä, että äänioikeus on aikuisilla, koska heillä on riittävästi tietoa. Kaikkien on tärkeää saada äänensä kuuluviin
- ❖ Tasavalta ja kansanvalta tuntuu hyvältä hallintomuodolta, koska siinä tulee kuulluksi vrt. diktatuuri tai kuningaskunta
- ❖ Kokemus osallisuudesta tärkeä: pitää voida ilmaista oma mielipide ja olla mukana päättämässä itseä koskevista asioista
- ❖ Vaikuttamisen mahdollisuudet nuorille: SOS-Kehittäjänuoret, nuorisovaltuusto sekä aikuiset, jotka haluavat viedä nuorten asioita eteenpäin

Ajatuksia osallistumisesta

- ❖ Lapsia ja nuoria tavoittaa heidän omasta elinpiiristä eli kotikaupungista, koulusta, SOS-Kehittäjänuorista (tutun aikuisen kautta), harrastuksista, nuorisotilalta
- ❖ Innostaa osallistumaan, kun aihe kuuluu oman mielenkiinnon piiriin. Tärkeää: Herkut, mahdollisuus saada palkkio tai osallistua ilmaisiin aktiviteetteihin. Keskustelua ei olisi hyvä käydä koulussa, vaan muussa tutussa ryhmässä.
- ❖ On hyvä saada tieto asian etenemisestä tutulta aikuiselta esim. WhatsApp-ryhmässä tai yhdessä livenä asioita läpi käyden. Myös sähköpostilla voi saada tietoa tai perheen/perhehoitajien kanssa keskustellen osan mielestä.

Koonti lasten ja nuorten näkökulmista (ruotsinkieliset)

❖ Vad betyder det att bli hörd? Varför ska vuxna lyssna?

- För barnen är smarta.

❖ Vad är demokrati?

- "Kansalla on sana", människorna som bor i Finland ska säga vad de tycker. Inga beslut får göras utan att man har hört människorna.

❖ Tänker du själv rösta när du är tillräckligt gammal?

- Jag kan inte säga för jag vet inte hur jag är om sex år, lite osäker.
- Beror på människorna, om det är människor som jag tycker gör bra saker.
- I skolan väljer man bara sina kompisar (t.ex. elevråd), kompisarna vill ju veta vem man har röstat. De kan bli sårade annars om de inte får veta.

❖ Var hittar man barnen?

- Min stig, olika grupper, kanske inte hobbygrupper. Internet och via skolan.

❖ Vad inspirerar barn att delta?

- Affischer, reklam så att man får info om att delta.
- Någon sida på TikTok eller Instagram.
- Blanda det med något roligt och bra, t.ex. belöning så att det känns meningsfullt och att det ger något. Tex svara nu så räddar vi 50 delfiner.

❖ Hur och varifrån vill ni veta hur saker och ting framskrider?

- Lasten Uutiset, TikTok, något svenskspråkigt ställe, på olika språk så alla kan förstå, på olika plattformar.

❖ Är det viktigt att man lyssnar på barnens åsikter?

- Ja, barnen är ju framtiden.

Koonti lasten ja nuorten näkökulmista (saamenkieliset, yläkoulu)

Ajatuksia demokratiasta

- ❖ Demokratia tärkeä asia, toteutuu monella tasolla
- ❖ Oppilaskunta (kuka tulee valituksi vaikuttaa siihen, miten toimii)
- ❖ Oikeudenmukainen järjestelmä, jonka tulisi olla kaikkialla maailmassa
- ❖ Lasten (yli 12 vuotta) tulee saada vaikuttaa kylän asioihin ja 16-vuotiaiden pitäisi saada äänestää tai heidän näkemyksensä tulisi huomioida muilla tavoin
- ❖ Pitkät koulupäivät ja -matkat ovat asioita, joissa lasten ja nuorten näkemyksiä pitäisi erityisesti kuulla. Samoin pienten kylien palvelut ja mahdollisuudet
- ❖ Tietoa saa netistä/somesta, vanhemmilta ja myös yhteiskuntaopin kirjoista ja kirjastosta sekä koulusta

Ajatuksia osallistumisesta

- ❖ Oma etu ja asioiden muuttuminen innostavat osallistumaan
- ❖ Tulee nähdä konkreettisia muutoksia, jotta innostuu
- ❖ Esimerkiksi nuorisolle omat tilat myös pikkukylissä
- ❖ Sovellus siihen, miten asiat etenevät
- ❖ Jos asiat eivät koskaan mene kuten itse toivoo, on elämä täynnä pettymyksiä

Koonti lasten ja nuorten näkökulmista (saamenkieliset, alakoulu)

Ajatuksia demokratiasta

- ❖ Saamenkielisten lasten ja nuorten neuvosto ja saamelaislasten ja –nuorten valtuutettu
- ❖ Neuvosto vierailisi paikkakunnilla ja kouluissa keskustelemassa lasten ja nuorten kanssa
- ❖ Olisi helppo tapa lähestyä lapsia ja nuoria
- ❖ Tiedotteita saamenkielellä esim. Lasten uutiset saameksi
- ❖ Some-sovellukseen saamenkielistä sisältöä

Ajatuksia osallistumisesta

- ❖ Voisi olla sovellus, joka keräisi tietoa ja olisi helposti saavutettava
- ❖ Tulisi selkeästi esille, että osallistumisella on vaikutusta, jos päätökset tulisivat näkyville
- ❖ Ryhmän kanssa yhdessä tekeminen

Koonti lasten ja nuorten näkökulmista (viittomakieliset)

- ❖ Kuurot ja huonokuuloiset, jotka käyttävät viittomakieltä sujuvasti, totesivat, että haastattelijalla on suuri merkitys. He toivoivat haastattelijan olevan itse kuuro (tai huonokuuloinen) viittomakielinen
- ❖ Kuuleville viittomakielisille haastattelijalla ei ollut näin selvää merkitystä
- ❖ Tulkkaus nähtiin mahdolliseksi mutta tällöinkin toivottiin ammattitaitoista tulkkia
- ❖ Demokratiaa sivuttiin keskusteluissa ja siihen suhtaudutaan pessimistisesti: kiinnostus heikkoa, ei esimerkkejä vammaisista/viittomakielisistä kansanedustajista tai poliitikoista (eräs vastaaja ei usko, että Suomessa voisi koskaan olla kuuroa pääministeriä tai presidenttiä)
- ❖ Haastatellut pitivät hyvänä paikkana kotia tai koulua
- ❖ Myös etäyhteydellä toteutettu kuuleminen nähtiin mahdollisena etenkin vähän vanhemmille lapsille. Ryhmähaastattelu vain jos sisältö on ymmärrettävää ja ryhmässä helposti käsiteltävää
- ❖ Haastattelijan koulutustaustalla on merkitystä - tulee osata toimia lasten kanssa
- ❖ Turvallinen ja myönteinen ilmapiiri on tärkeää
- ❖ Verkkokysely mahdollinen, jos suomenkielen osaaminen on vahvaa, viittomakielelle tulkattu viesti on raskasta seurata, parempi olisi kääntää teksti viittomakielelle
- ❖ Verkkokyselyyn voisi vastata kotona tai koulussa yhdessä aikuisen kanssa

Koonti lasten ja nuorten näkökulmista (romanit)

Demokratia

- ❖ Demokratia koettiin vaikeana teemana, etenkin edustuksellisuus koettiin kaukaisena. Kaikilla ei ollut halua vaikuttaa ja koettiin, että asioita tehdään kuten muutkin – kaverit olivat tärkeä osa omaa päätöksentekoa.
- ❖ Koulun osallisuutta pidettiin näennäisenä, pitäisi olla lisää keinoja ja tietoa. Samaan aikaan oppilaskunta-työskentelyä pidettiin mielekkäänä.
- ❖ Äänestäminen koettiin mielekkäänä, etenkin presidentinvaalit, mutta oma äänestäminen nähtiin epävarmana, ainoastaan muutama vastaaja kertoi aikovansa varmuudella äänestää itse.

Kuuleminen

- ❖ Kuuleminen haastatteleamalla hyvä tapa, vaikeitakin teemoja pystyttiin käsittelemään, kun ne voitiin selittää ja konkretisoida.
- ❖ Toteutus yhteistyössä romaniyhteisön kanssa auttoi lasten ja nuorten tavoittamisessa.

Euroopan unionin
yhteisrahoittama

COUNCIL OF EUROPE

Euroopan neuvoston
yhteisrahoittama ja toteuttama

**OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET**

**SOS
LAPSIKYLÄ**

KIITOS!